№ 84 Յունիսի 2 Հինգշաբթի 1883 Յունիսի 2 Հինգշաբթի № 84

ՏԱՍՆԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի: Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Քութայիսից: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Արտաքին լուրեր:—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ:—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Մի քանի նկատողութիւններ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՔՈՒԹԱՅԻՍԻՑ

—

Մայիսի 14-ին

Անդադար կարդում ենք լրագրութեան մէջ թէ քաղաքի և թէ գիւղի յօղուածագիրների գանգատները, որի համար ամեն մի կարեկից և մարդասէր անձի սիրտը կը չարժվի,—ասելով «մեր վաշխառու—սպարագիտ վաճառականները և դրամատէրերը հարստահարում են իրանց անասելի տոկոսներով մեր երկրագործ մշակ դասին»: Այդպիսի գանգատները երբէք չեն անյայտանայ մեր աչքից և ամեն օր մեր սիրտը արտմութեանց մէջ կը ծփայ: Ամեն մի հետաքրքրվողը այդ գործով միշտ կարող է տեսնել, մանաւանդ մշակ դասում, որ գիւղացին գալով քաղաքը և պէտք ունենալով մի քանի տասնեակ րուբլու՝ պիտի դիմէ իրան ծանօթ վաճառականին կամ դրամատիրոջը և պարտք վերցնէ: Պարտապանը ճարահատեալ պիտի տայ այնքան տոկոս, որքան կուզէ պարտատէրը, օր. ասենք թէ պարտապանը ուզեց վեց ամսով 30 ր., պարտատէրը բարդելով վեց ամսվայ տոկոսին և տոկոսի տոկոսին դրամագլխի հետ՝ գրում է 40 րուբլու պարտամուրհակը, չը բաւականանալով այդպիսի անգութ վարմունքից, տանում է նրան նօտարի մօտ և մի 3 ր. էլ այնտեղ մխսել տալով՝ խեղճ գիւղացին մնում է չուարված, թաղվելով անգիտակցաբար այդպիսի պարտքերի մէջ: Եթէ այդպիսով վերջանայ նրա պարտք վերցնելը չատ լաւ կը լինի— բայց դեռ էլի ուրիշ խոչք և խութք կը պատահեն խեղճին: Դիցուք թէ դժբաղդաբար պատահեցաւ այնպիսի տարի, որ ունդական բերքերը այնքան եկան որ իրան էլ չը բաւականացան, այգիները կարկտահար եղան, երաշտ տարի էր, կամ կենդանեաց մահը տարածվեց գիւղում, վերջապէս ընտանեկան ձախորդութիւն պատահեցաւ, հիմայ այն նշանակեալ ժամանակին որտեղից հատուցանէ պարտատիրոջը այն պարտքը: Մուրհակի ժամանակը լրանալով պարտապան գիւղացին գլխակոր գալիս է քաղաքը պարտատիրոջ մօտ՝ հետն էլ վերցրած մի գիւղական համեստ ընծայ: Մեր վաշխառու դրամատէրը տեսնելով որ իր խարդախ մտքերը իրագործվում են, նա մի քանի դիւթական խարուսիկ յայսերով սփոփում է գիւղացուն և մի լաւ կուշտ հաց էլ է ուտացնում: Բայց զլուէք կրկին ինչու է եկել խեղճ գիւղացին. հիմա նորից հարկաւոր է մի քանի տասնեակ րուբլի վարուցանքի համար, ինչ անէ, ուր դիմէ, որտեղից առնէ կամ սերմնացու կամ թէ չէ իր ընտանիքը ինչով պահպանէ մինչև միւս ամառը: Նորից խնդրում է նոյն պարտատիրոջը որ էլի մի քանի րուբլ պարտք տայ. նա էլ շուռ ու մուռ տալով խօսքերը, մերժում է պարտքի վրա պարտք աւելացնելը (դլխամբ), այն ինչ նրա ցանկութիւնն էլ այդ է: Վերջապէս անխարդախ գիւղացին առաջարկում է մեծ տոկոս և տուժանագիրը, ասելով «եթէ որ պարտքս որոշեալ ժամանակին չը հատուցանեմ, այքանն էլ աւելի տամ»: Վաշխառու վաճառականը ընդմիջում է ասելով «էհ, ինչ պիտի անեմ, որտեղ որ լինի պիտի ձեռաց ճարեմ քեզ այնպէս տամ՝» վրան էլ աւելացնելով, «խօ գիտես հիւանդութիւն է կամ մահը, լաւ կանենք որ քո այգին պարտքիդ մէջ մօտս գրաւ դնես»: Անփորձ գիւղացին չը նախատեսելով նրա նպատակը—չուտով է համաձայնվում: Հին պարտամուրհակը պատռում են և նորը գրում, աւելացնելով վրան էլ 20 ր. և բարդելով դրամագլուխը, տոկոսի տոկոսին, վեց ամսուայ մէջ դառնում է 100 ր.: Հարիւր րուբլին խեղճ երկրագործ գիւղացու համար սա մի այնպիսի վիթխարի և կործանող պարտք է և ծանրութիւն, որ գուցէ մինչև մահը նա չը կարողանայ հատուցանել, կամ աղքատութեան յետին դրութեամբ հասցնէ (թէպէտ կարողութեամբ բացառութիւններն էլ կան նոցա մէջ): Սա էլի բաւական չէ, մի առանձին տուգանք էլ է նշանակում, որ եթէ իր ժամանակին չը հատուցանէ (неустойка) փոխանակ 100 ր. երկու հարիւր պիտի տայ: Հասնում է նշանակեալ ժամը, բայց փող չը կայ, պարտապան գիւղացին գալիս է և աղաչում որ քիչ էլ համբերէ, նա էլ գուցէ առ երես յոյս տայ, բայց պարտատէրը իր երազների իրագործվելը տեսնելով՝ չուտափոյթ մի չաբաթվայ մէջ վերցնում է ի կատար ածող թերթը (исполнительный листъ), հետն էլ վերցնում տանում է գիւղը պրիստաւին: Գիւղումը այն այգին կամ վաուլահողը, որը արժէր դիցուք 400 ր., պարտատիրոջը մնում է 200 ր. մէջ, որովհետև դժուար թէ գիւղումը առձեռն մէկն ունենայ այնքան գումար, որ նրա դէմը մրցէ: Ահա այսպիսով պարագլխի թակարդը ընկնելով գիւղացին, վաշխառուի խորամանկ նպատակը իրագործվելով, զրկվում է իր համարեա թէ օրական պարէնից:

Ահա այդպիսով մի գիւղում դիցուք թէ այսօր Պետրոսին պատահեցաւ այդ բանը, վաղը Պօղոսին, հիմա ինչ անեն կալվածից զրկված բազմաթուական գիւղացիքը. նրանց վիճակվում է թողնել իրանց քաղցր ծննդավայրը և դաղթել մի բազմամարդ քաղաք օրական ապրուստ ճարելու: Ով գիտէ, այս խեղճ ընտանիքի անմեղ անդամներին այնտեղ ինչ է վիճակված, որտեղ դեռ ես ծանօթ չը լինելով ոչ ոքի հետ՝ նոքա միմեանցից սրտաբեկ բաժանվում են, մէկը քարվան-սարայում օգաբաշի է դառնում, միւսը լուացարար, երրորդը, դպյֆախանայում ջիրքեասան. նոքա այն տեղ էլ խառնվելով շրջապատողների վատ և կեղտոտ սովորութիւնների մէջ բարոյապէս էլ են ընկնում: Այսպիսով մի գիւղից մի քանի տարվայ ընթացքում մի քանի տասնեակ ընտանիք կը գաղթէ: Պատուական «Մշակը», լաւ միտս է, յաճախակի նուիրել է սրա մասին լաւրջ յօղուածներ, ուստի խնդրեմ յօղուածիս էլ տեղ տաք ձեր լրագրում:

Վերոգրեալ տողերից պարզ երևեցաւ թէ ռամիկ ժողովրդեան այդպիսի դրութիւնը որքան կործանող է մի ժողովրդի կայքերի և նրա ներքին ոյժի: Մեր սնտես—մասնագէտ անձիքը մեծ բարիք արած կը լինեն ժողովրդեան՝ ցոյց տալով փրկարար միջոցները, որ երկրագործ ժողովուրդը ընդ միշտ ազատվի այդպիսի կործանող դրութիւնից: Ես իմ կողմից այնքանը կասեմ, որ չատ փափագելի է տեսնել չուտով մեր գիւղերում գ ի ւ ղ ա կ ա ն հ ա մ ա յ ն ա կ ա ն օ գ ն ա կ ա ն ը ն կ ե ր ո ւ թ ի ւ ն ն ե ր ի հ ա ս տ ա տ ո ւ թ ի ւ ն ն ե ր ը — (вспомогательная ассоціація), որով, իմ կարծիքով, գիւղացին անչուշտ կազատվի ներկայ աննախանձելի անտեսական վիճակից և կը փոխվի 'ի նախանձելին: Ընկերութեան նպատակը պիտի լինի ձախորդ ժամանակներին ընդհանուր սնդուկից և ամբարներից ըստ չափու և կարողութեան իրան մի որ և է ընկած և կարօտող անդամին չուտ օգնութիւն տալ: Ընկերութիւնը բաղկացած կը լինի մի և նոյն գիւղի բնակիչներից՝ առանց բացառութեան կրօնի և լեզուի: Ընկերութեան անդամները կարող են տալ երկու տեսակ անդամական մուտք (взносъ), բերքեր և փող. ի հարկէ այդ մուծմունքը ևս չահեցնվում են: Ընկերութիւնը հաստատած պիտի լինի հրամանով բարձրագոյն իշխանութեան, ունենալով սեպհական կանոնադրութիւն և կնիք: Ընկերութեան գլխաւոր նպատակը պիտի լինի միշտ օգնել նեղ ժամանակ իրան համայնակին, իսկ երբ այս վերջինը դրամական կողմից վերականգնի ոտի վրա, առանց յապաղման տոկոսիքով յետ դարձնել յիչեալ ընկերութեանը՝ սնդուկից տրված պարտքը,—նոյնպէս միշտ ընդհանուր ուժերով գիւղական մի որ և չինելու բանի ձեռք զարկել,—հրդեհի և բնութեան մի որ և է մնասաբեր հարուածներից յետոյ կեանքը և աչխատանքը աղքատութեան տեղիք չը տալ,—ուսումնարանն և եկեղեցի պահպանել: Թէպէտ և ես այստեղ կարճառօտ յիչեցի մի քանի գլխաւոր կէտերի մասին, բայց թէ աւելի ևս ընդարձակելու և մանրամասն յայտնելու տեղը չը լինելով ընդհատում եմ: Իսկ այս բանին հետաքրքրվողներին միշտ պատրաստ եմ ըստ կարողութեանս ճանապարհը ցոյց տալ թէ որտեղից սկսել բանը:

Ներկայումս այս տեսակ ասոցիացիական ընկերութիւնները Գերմանիայի գիւղերում հազարներով են, իսկ Ռուսաստանում ռուս մուժիկը դրա օգտաւէտ նպատակը կամաց-կամաց լաւ է ըմբռնում: Ճիշտ է, մի որ և իցէ գործքի սկիզբը դժուար է փոքր ինչ, բայց ռուսերէն մի առած կայ «дѣло мастера боится», միայն թէ մի քանի հայ գիւղերում այս գործը գլուխ գայ, ապա հեշտ կը լինի:

Տաճկա-Հայաստանից անդադար անթիւ յուսաբեկ գանգատներ ենք լսում—թէ բնութեան կործանող հարուածների և թէ այնտեղի վաշխառու-պարագլուխ կառավարիչների և դրամատէրերի դէմ, որոնք կեղեքում են խեղճ հայ գիւղացիներին: Արդէն ամենքիս յայտնի է, որ ընդհանուր ուժը անհուն անապատները ծովեր է դարձնում և հաբրբռուր վերստերով լեռները կտրում, ուր մնաց որ մարդիկ չը կարողանան իրանց օգնութեան կարօտող տասնեակ ընկերներին ազատել աղքատութեան անգութ ճիրաններից: Լաւ միտս է, որ հայ գիւղերում մի տեսակ ընկերա-հարևանական սովորութիւններ ունեն, միայն թէ չատ թոյլ կերպով, օր. համար, այգեկութի և վարուցանքի ժամանակը միմեանց փոխադարձաբար օգնում են իրանց մարդով, եզներով ու գութանով.

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԻ ՔԱՆԻ ՆԿԱՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Աչքի առաջ ունենալով, որ բնական գիտութեան ամեն մի մանր թէ խոչոր կէտերը չատ հետաքրքրող և մի և նոյն ժամանակ օգտակար են, եթէ չասեմ պարտաւորեցուցիչ են գիտենալու ամեն մի անհատի համար և, կարդալով պ. Բիխների գէօլօգիական (երկրաբանական) նկատողութիւնը, հողագնտի կազմակերպութեան և նրա վրա եղած և լինելի փոփոխութիւնների վերաբերմամբ, ինձ պարտականութիւն համարեցի այդ փոքրիկ յօղուածը թարգմանութեամբ լոյս ընծայել պատուական «Մշակի» միջոցով, որը յոյս ունեմ սառն կերպով չի ընդունվի հայ հասարակութեան կողմից:

Կ ր ա կ ի և ջ ր ի կ ռ ի ւ ը

Հողը, Արարչի ձեռից դուրս գալուն պէս, այսպէս պատրաստ և պնդացած մի գունտ չէր, ինչպէս որ մենք գիտենք, այլ նա իր զարգացման վերաբերմամբ ունի պատմութիւն, ինչպէս և նրա վրա եղած արարածները, այն զանազանութեամբ միայն, որ այս վերջինները զարգացել են տարիներով, այն ինչ հողագունտը զարգացել է դարերի ընթացքում: Թէև մենք մի կողմից չենք կարող ճիշդ որոշել հողագնտի զանազան գէօլօգիական շրջանառութիւնները (періодъ), բայց միւս կողմից, մինչև մի յայտնի աստիճան գիտենք, որ նրա պատմութիւնը է տարիքքի անվերջ թափառումը և չփումը, որոնց յաւիտենական կռիւը ենթարկել է և պէտք է ենթարկէ հողագնտին՝ զանազան փոփոխութիւնների: Այս համառօտ նչանաւոր դիրը խօսում է այն կռիւը, որը մշտապէս տիրում է կրակի և ջրի մէջ:

Որ կարողանանք հետևել այդ կռւին, մենք պէտք է անցնենք դէպի հողագնտի մթին անցեալ, որը լուսաբանվել է մի քանի անհաւատալի կամ կասկածաւոր գիտութիւնների միջոցով: Մենք պէտք է անցնենք դէպի անցեալը, որը մեզ պատկերացնում է մի ուրիշ, մեր հողագնտին բոլորովին աննման, պատկեր: Գէօլօգիան, որը հետևել է հողագնտի պատմութեանը, հաստատում է, որ նա—հողագունտը սրանից մի քանի միլլիոն տարիներ առաջ հալուած, ջրիկ դրութեան մէջ է եղել: Բոլոր քարացած մասերը, մետալները, հողը, մի խօսքով բոլոր այժմեան պնդացած մասերը հալված էին և դա նմանում էր կրակի մի վիթխարի կաթիլի, որը, շրջապատված շիկացած չոգիի շերտով, պտտվում էր տիեզերքի անսահման տարածութեան մէջ:

Այն ժամանակ, երբ արեգակի ոչ մի ճառագայթ մուտ չէր գործում թանձր ատմօսֆերայի մէջ (այն ինչ որ մենք այժմ տեսնում ենք, նոքա մի ամհաւչչին մասն է) և երբ այդ ատմօսֆերան լուսաւորվում էր հալած հողի պտտվող կրակային ալիքներով, հողագնտի վրա չը կար ջուր, սրա բաղադրութիւնները—ածխածինը և ջրածինը (углеродъ и водородъ) բաժանված և ցրված էին միմեանցից և կենում էին այդ հողին չրջապատող շիկացած գազի շերտի մէջ: Այդ՝ կրակի տիրապետութեան ժամանակն էր, որը ոչ մի կողմից արգելքներ չունէր:

Արդեօք հողագունտը այդ դրութեան մէջ երկար ժամանակ է մնացել: Գիտնականների հաշւով այդ հարցը տարածվում է միլլիօնաւոր տարիների մէջ: Բայց ինչքան էլ երկար չարունակվէր նա, այնու ամենայնիւ, ժամանակի հոսանքից յետոյ, պէտք է որ փոփոխութիւն եղած լինէր, որը ծնեցրել է ջրի բաղադրութեան մասերի մէջ առանձին յարաբերութիւն: Գազի վիթխարի շերտի մէջ, որը արտաքին կողմից մշտապէս սառում էր շրջապատող տարածութեան ցրտութիւնով, իսկ ներքին կողմից մշտապէս տաքանում էր գնտի սեփական կրակի լավայով, պէտք է որ եղած լինէին սաստիկ ուրագաններ, որոնք իրենց չարժումով բացէին կրակի համար լայն ճանապարհներ դէպի դուրս տարածութիւնը:

Այսպէս չարունակվում էր այդ գնտի գոյութիւնը, մինչև այն մոմենտը, երբ նա սկսեց պընդանալ և չրջապատվել տաք կեղևի չերտով:

Անկասկած այդ ժամանակամիջոցը չատ և չատ երկար է, որովհետև ներքին կրակի վիթխարի ալիքները հազարաւոր անգամ ոչնչացրել են գոյութիւն առած կեղևը: Բայց վերջ ի վերջոյ նա (կեղևը) կարողացաւ ձեռք բերել այնքան պնդութիւն, որ կարողացաւ դիմանալ լավայի կործանող չարժումներին: Սա ահա հողագնտի զարգացմանը դընում է մի նոր չրջանի սկիզբ:

Այժմ թթուածինը և ածխածինը միանալով միմեանց հետ դառնում են ջուր: Քանի որ դեռ չը կային ոչ գետեր, ոչ ծովեր և ոչ ովկիանոսներ, այդ ջրի մասերը չրջում էին ատմօսֆերայի մէջ, ինչպէս չոգի: Տիեզերքի անսահման տարածութեան սառնութեան ներքոյ, այդ գոլորշիների ամպերը սկսեցին թանձրանալ և դառնալով անձրև, թափվել հողագնտի տարածութեան վրա: Եւ որովհետև ջրի կաթիլը, ընկնելով շիկացած քարի վրա, իսկոյն գոլորշիանում և բարձրանում էր երկինք, այդպէս էլ լինում էր այդ ժամանակվայ անձրևի հետ: Հողագնտի դեռ տաք կեղևը, որը դեռ այս և այն կողմ պատռելով հողագնտի երեսի պնդացած չերտը, արտահանում էր իր ներքին կրակը, դեռ ընդունակ չէր ջուրը պահելու իր մակերևոյթի վրա և այս պատճառով անձրևը կրկին գոլորշիանալով բարձրանում էր դէպի ատմօսֆերայի բարձր կողմը և թանձրանալով արտաքին աչխարհի սառնութիւնով կրկին ինչպէս անձրև թափվում էր հողագնտի վրա և գոլորշիանալով կրկին բարձրանում էր: Ահա սրանով սկսվեց կրա-

հիմնալի սովորութիւն... Որեւէն այստեղ ամբողջ ոյժը պարունակվում է ընդհանուրի մէջ. որտեղ ամեն մէկը մեզանից թոյլ է, այնտեղ բոլորեքեանս կազմում ենք մի ուժեղ զօրութիւն. սորա համար է ասված «Одинъ въ полѣ не воинъ»: Հիմա հարցը սրանումն է, ով կարող է այս սուրբ և օգտաւէտ գործի նպատակը հասկացնել մեր ռամիկ դասին և մասամբ արհեստաւորներին. ես կասեմ—լրագրութիւնը և քահանան: Այնտեղ ուր դեռ ևս լրագրութիւնը ոտը չէ կոխել, ծխական քահանան մեծ և վսեմ գործ արած կը լինի, մանաւանդ եթէ մեծ տօներին աստուածային սուրբ սեղանից Աստուծոյ կենդանի խօսքերի հետ միախառնէ մի քանի խօսք ժողովրդական տնտեսական և առողջապահական կէտերի մասին, որտեղ հոգով և մարմնով միասին խմբված են: Այսպիսի յորդորները և քարոզները տալով իրան յանձնված բանաւոր հօտին՝—քարոզող հայրը լաւ իմանայ, որ մեծամեծ բարիքներ և օգուտներ կարտադրվեն, ուսկից անշուշտ կը բարւոքի հօտի աննախանձելի վիճակը: Մենք լաւ գիտենք, որ քահանաները մեծ գործեր կարող են անել, միայն թէ ժողովրդեան սէրը գրաւած ունենան և լոկ խօսքերը չը խնայեն: Այժմս այսպիսի գործի ասպարէզը ռամիկ ժողովրդեան մէջ հոգևոր դասին է պատկանում: Բաղձալի է, որ մեր գոնէ բանիբուն երիտասարդ քահանաները եկեղեցու բեմից կիրակի օրերին աստուածային կենդանի խօսքերի հետ աւելացնեն մի քանի օգտաւէտ տարրական կէտերը: Թէպէտ վերևը բուն խնդրից փոքր ինչ շեղվեցայ, բայց էլի շարունակում եմ: Այս գործով հետաքրքրվողները կարող են զանազան բրօշիւրաներից օգուտ քաղել, օր. «Гдѣ и какъ дешево добыть денегъ, Н. Ф. կամ «Практическое руководство къ учрежденію сельскихъ и ремесленныхъ банковъ по образцу нѣмецкихъ ссудныхъ и ассоціяціонныхъ товариществъ. Н. Клопанова. Москва, 1870 г. և ուրիշ շատ ձեռնարկներ կան: Ցանկալի, որ այս ուշադրութեան արժանի գործի մասին մեր տնտեսագէտները իրանց կարծիքները ևս յայտնեն լրագրութեամբ. նոյնպէս շատ ցանկալի է, որ գիւղի առաջաւոր բանիբուն անձինքը և հոգևոր հայրերը այս առաջարկութիւնը «ձայն բարբառոյ յանապատի» ածուածներով չը դրոշմեն իրանց սրտերում:

Յ. Ամիրաղեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Ինչպէս մեզ հաղորդում են, մայիսի 16-ին Հին-Նախիջեւանում հանդիսաւոր կերպով կատարվեցաւ Թագաւոր Կայսրի Թագադրութեան տօնը: Քաղաքի պարտէզը զարդարված էր, ծառերի վրա կախված էին գոյնզգոյն լապտերներ, մի քանի տեղ դրված էին վենզէլներ: Հանդէսը և մաղթանքը կատարվեցաւ հրապարակի վրա, ռուսաց եկեղեցու հանդէպ: Այդտեղ ժողոված էր ամբողջ ազգաբնակութիւնը, թէ հայ և թէ թուրք, նոյնպէս ռուսաց հոգևորականութիւնը և տեղական զօրքը: Մաղթանքից յետոյ պաւառապետը խօսեց մի քանի ազդու և յարմարաւոր խօսքեր, շնորհաւորելով Կայսրի կատարված թագադրութեան առիթով: Ժողովուրդը և զօրքը ընդունեցին ուրախալի լուրը բարձրաձայն «ուռայով» և ապա մտան պարտէզ, ուր պատրաստված էր ճաշ, թէ զօրքի և թէ պաշտօնեաների համար:

—

Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը յայտնում է որ յունիսի 1-ից հետևեալ տակսա է նշանակել առաջին հարկաւորութեան մթերքների վրա: Թխած հացը կրուպչատկա ալիւրից, ֆունտը արժէ $5^1/_2$ կոպէկ, ցորենի ալիւրից առաջին տեսակի, ֆունտը 4 կոպ., երկրորդ տեսակի $3^1/_2$ կոպէկ: Նոյն ալիւրից տեղական թօնրի մէջ թխած հացի ֆունտը առաջին տեսակի արժէ $5^1/_2$ կոպ., երկրորդ $4^1/_2$ կոպ., երրորդ 4 կոպ.: Կրուպչատխա ալիւրից խառըն ցորենի ալիւրի հետ առաջին տեսակի լաւաշ, ֆունտը արժէ $5^1/_2$ կ., երկրորդ $4^1/_2$ կ., երրորդ 4 կ.: Տաւարի միս առաջին տեսակի ֆունտը արժէ 8 կոպ., երկրորդ 7 կ., սուկի 15 կ., ոչխարի մսի ֆունտը 9 կոպէկ:

—

Այս օրերս մենք առիթ ունեցանք տեսնել Թիֆլիս եկած միրուքաւոր հայուհուն, որ իրան ցոյց է տալիս Գանիբեան հրապարակի վրա շինված թատրօնում: Այդ կինը կեսարացի է և ինչպէս յայտնի է կեսարացիք հայերէն վատ են խօսում, այլ մեծ մասամբ թիւրքերէն են խօսում: Միրուքաւոր կինը բացի թիւրքերէնից խօսում է և ֆրանսերէն լեզուով: Նա արժանի է տեսնելու. նրա կազմուածքը կնոջ գեղեցիկ կազմուածք է, ունի փոքրիկ ոտք և կանացի բարակ ձայն, բայց մի և նոյն ժամանակ ունի երկար միրուք և երկար բեխեր: Մուտքը արժէ 50 կոպէկ: Ասում են այցելուները շատ են լինում:

—

Լրագիրներում կարդում ենք որ Շարարեան դուքսը, որ նորերումս ճանապարհորդել է Կովկասում, հեռագրել է Մօնպանսիէ դուքսին, որ Կասպից ծովի վրա նա ենթարկվել է նաւաբեկութեան և մեծ դժուարութեամբ իր կեանքը ազատել է վտանգից:

—

Երկուշաբթի, մայիսի 30-ին, երեկոյեան ժամի 7-ին, անցնելով Միխայլօվսկայա փողոցով, Մուշտայիդի այգու մօտ, «Իտալիա» կոչված այգու առաջ, տեսանք անթիւ բազմութիւն հաւաքված: Ցայտնվեցաւ որ այդ օրը հռչակաւոր Գլդանեցի Ցօվհաննէսը գոտեմարտ է ունեցել մի Շահնազարցի հայ կաթօլիկի հետ: Գօտեմարտը կատարվում էր, ասում են, ներկայութեամբ մինչև 2500 հոգու: Պատմում են որ Գլդանեցին այս անգամ էլ յաղթել է Շահնազարցուն: Այդ օրը մուտքը բարեգործական նպատակով էր և տանեց, ինչպէս հաւատացնում են, մօտ 2,000 րուբլ արդիւնք: Մեր ժողովուրդը աւելի և աւելի սկսում է համակրել այդ վայրենի զուարճութիւններին:

—

Մեզ խնդրում են տպել հետևեալ յայտարարութիւնը: «Կովկասի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան խորհուրդը խոնարհաբար խնդրում է ընկերութեան յարգելի անդամներին շնորհ բերել յունիսի 5-ին, կիրակի, առաւօտեան 11 ժամին, Արծրունու թատրօնական դահլիճը, ընդհանուր ժողով կազմելու. ընկերութեան 1882 թւի հաշւի քննութեան համար, համեմատ կանօնադրութեան 43-րդ յօդուածի:»

—

Ինչպէս մեզ հաղորդել են Ալեքսանդրապօլից, այդտեղի նոր գաւառապետ իշխան Սումբատով մեծ ուշադրութիւն է դարձնում քաղաքի փողոցների մաքրութեան վրա: Փողոցների անկիւններում տարիներով կուտակված աղբը այժմ մաքրում, հեռացնում են: Տիֆ հիւանդութիւնը, որ տարածվել էր այդտեղ, այժմ բոլորովին վերջացաւ, բանի որ այդ ցաւի դէմ գործ դրվեցան մաքրական-առողջապահական արմատական միջոցներ:

—

Լրագիրներում կարդում ենք որ ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրութիւնը այս ամառը ուղարկում է ինժենէրներ Ղրիմ և Կովկաս: Ղրիմում ինժենէրները պէտք է հետազօտութիւն անեն Սիմֆերօպօլի, Եալտայի և Եւպատորիայի մէջ երկաթուղի անցկացնելու համար, իսկ մեզ մօտ, Կովկասում հետազօտութիւնները կատարվելու են երկաթուղու գծեր Թիֆլիսից մինչև Երևան և Հին-Նախիջևան անցկացնելու համար: Այդտեղից երկաթուղու գիծը, ասում են, անցնելու է մինչև Պարսկաստանի սահմանները, Թավրիզ քաղաքի ուղղութեամբ, որ Պարսկաստանի առևտրական կենտրօն է:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—«Кавказъ» լրագրի առաջնորդող յօդուածում հետևեալ կտորն ենք գտնում: «Անգլիական համայնքների ժողովում պ. Բրայս ուշադրութիւն դարձրեց այն անհոգութեան վրա, որով Բ. Դուռը դանդաղում է մտցնել ռէֆօրմներ Արմենիայում: Հռետորը խնդրում է որ այդ նահանգի վարչութիւնը դրվէր Եւրօպայի հսկողութեան տակ և որ Արմենիայում հաւաքվող եկամուտները գործադրվէին նոյն իսկ այդ նահանգի օգտին: Բրայս առաջարկում է որ անգլիական կառավարութիւնը շարունակի պնդել Թիւրքաց կառավարութեան մօտ ռէֆօրմների անյապաղ մտցնելու մասին: Լօրդ Ֆիտմօրիս պատասխանեց, որ բոլոր առաջարկութիւնները, որոնք անվում էին Բ. Դրանը, ինչպէս և օսմանեան կառավարութեան բոլոր մինչև այժմ տուած խոստումները, միշտ ապարդիւն էին մնում: Դեռ նորերումս լօրդ Դիւֆըրէն նոր առաջարկութիւններ արաւ Դրանը, բայց միայն ժամանակը ցոյց կը տայ, արդեօք նրան տուած խոստումները աւելի գին կունենան, քան թէ անցեալները: Գլադստօն այն հանգամանքի վրա ցոյց տուեց որ Թիւրքիայի ամենախիստ թշնամիները նրանք են, որոնք չեն կամենում որ Թիւրքիայից պահանջվէին այն ռէֆօրմները, որոնց միջոցով միայն կարելի է համնել տեղական ժողովրդների բարօրութեանը, օրինաւոր կառավարչութեանը և այն վտանգների հեռացնելուն, որոնցից Թիւրքիան այդքան վնասներ կրեց անցեալում: Թագուհու կառավարութիւնը, շարունակեց մինիստրութեան գլուխը, իր պարտաւորութիւնը կատարած չէր լինի, եթէ պնդելիս չը լինէր Բ. Դրան առաջ ռէֆօրմների մտցնելու անհրաժեշտութեան մասին, Արևելքում խաղաղութիւնը և սուլթանի իշխանութիւնը պահպանելու նպատակով: Անգլիական կառավարութեան կարծիքով ամենահասարակ և ամենաանվնաս, բայց և ամենաօգտակար ռէֆօրմ նրանում կը կայանար, որ Արմենիայում նշանակվէր մի օրինաւոր նահանգապետ, որին տրվէին բաւականացուցիչ լիազօրութիւններ և անկախ դիրք: Բրայսի առաջարկութիւնը միաձայն ընդունվեցաւ համայնքների ժողովից, հանելով նրանից այն կտորը, որ պահանջում է Անգլիայի գործողութիւնը միացած միւս պետութիւնների հետ:» Որեւէն Անգլիան իրան պահում է ուրիշ պետութիւններից անկախ, միակ և ազատ գործելու իրաւունքի հնարաւորութիւնը:

—Փարիզի «National» լրագիրը հաղորդում է որ ֆելդմարշալ կոմս Մօլտկէի ճանապարհորդութիւնը հարաւային Ֆրանսիայի սահմաններում մտքերի մեծ շփոթութիւն է ծագեցրել Ֆրանսիացիների մէջ: Կարծում են, որ Մօլտկէ այդ ճանապարհորդութեամբ իսկապէս ուսումնասիրում է ապագայ պատերազմական դաշտերը, ինչպէս 1869 թւին նա այդ արաւ ֆրանսիական արևելեան սահմանների վերաբերութեամբ:

—Նորերումս Փարիզում մի մենամարտութիւն պատահեց հեղինակ-ռոմանիստ Ալֆօնս Դօդէի և կրիտիկոս Դէլպիի մէջ: Այս վերջինը անարգեց Դօդէին իր մի յօդուածի մէջ, որ տպվեցաւ «Paris» լրագրում և ամեն կերպ աշխատում էր որ Դօդէն չընտրվի գիտութեան ակադեմիայի անդամ:

—Հռոմից հեռագրում են որ իտալական պարլամենտը վճռեց կանգնեցնել ազգային արձան Գարիբալդիի յիշատակին Մօնտէ-Ջանիկոլօ անունով բլրի վրա: Իտալական տէրութիւնն էլ իր կողմից նշանակել է արձանի կառուցման վրա մի միլօն ֆրանկ:

—Լրագիրներում կարդում ենք որ Սուլթանը մտադիր է նշանակել Աբէդին-փաշային յատուկ կոմիսար Հայաստանում: Թիւրքաց պահապան զօրքերից Հայաստանում բոլոր հայ բժշկները արձակված են:

—Բերլինի «Tagblatt» լրագրին գրում են, որ Թիւրքաց տէրութիւնը բանակցութիւններ է սկսել գերմանական տէրութեան հետ, միանալու համար երեք-դաշնակից պետութիւնների հետ: Հաւատացնում են որ գերմանական կառավարութիւնը համաձայնվում է այս առաջարկութեան հետ:

—«Kölnische Zeitg.» լրագրի Կ. Պօլսի թղթակիցը հաղորդում է որ լօրդ Դիւֆըրէն անպայման պնդելով իր նախագծով Հայաստանում ռէ-

---

կի և ջրի մէջ եղած շարունակ կռիւը, որը քիչ չը նպաստեց հողագնտի այժմեան կազմակերպութեանը:

Ջրի մշտական արտադրութիւնը, որ կամ գոլորշիանում էր և կամ կրկին թանձրանալով դառնում էր ջուր, խլեց հողագնտի ներքին կրակից նրա տաքութեան անսահման մասը, որի հետևանքը այն եղաւ, որ հողագունդը սառելով սկսեց հաստացնել իր երեսի պնդացած շերտը—կեղևը: Վերջ ի վերջոյ հասաւ այն ժամը, երբ այդ կեղևը կարողացաւ ընդունել ջրի կաթիլները, որոնց մի մասը սկսվեց լցնել հողագնտի մակերևոյթի փոս տեղերը: Այդ ժամանակվայ ծովերի տաքութեան աստիճանը պէտք է որ բարձր լինէր այժմեան տաք աղբիւրների տաքութեան աստիճանից: Նրանք եռում էին ինչպէս ջուրը պղնձի մէջ և այդ ծովերի վրա մշտապէս կանգնած էին կամ գոլորշիացող ջուրը և կամ թանձրացած գոլորշին:

Հողագնտի մակերևոյթի վրա ջրի հաւաքվելովը սկսվեց ջրի աշխատաւէր գործը: Երբ նա—ջուրը, ընկնելով շիկացած քարի վրա և գոլորշիանալով կարողանում էր բաժանել պնդացած հողի մասերը, տանել օդի մէջ և թողնել մի ուրիշ տեղի վրա, այժմ ևս—հողագնտի տարածութիւնը ծածկած ժամանակ, մեծ չափով եռալով ուժեղացրեց իրա պնդացած մասերի լուծելու գործը: Այդ ժամանակվայ ծովերը, երևի ուրիշ ոչինչ չէին, եթէ ոչ տաքացած ցեխ (илъ), որը զանազան քիմիական և մեքենայական ճանապարհներով, խառնուելով զանազան պնդացած քարերի և հողային կտորների հետ, այժմ ևս անընդհատ շարունակում էր իր լուծման արտադրութիւնը: Բոլոր նորա միջի եղած քարացած մասերը ծովը պէտք է իջեցնէր իր յատակում, որտեղ դրանք ժամանակի անթիւ շրջաններից յետոյ, ենթարկվելով ջրի ճնշմանը, գոյացնում են ուրիշ պնդացած մասեր և շերտեր, որոնցով ծածկված է եղել հողագնտի մակերևոյթը: Այս տեսակով քարացած շերտերը հակառակ նրանց, որոնք առաջ են եկել հողի փոքր առ փոքր պնդանալուց, այն է հալուած կրակից առաջացած իրերի, որոնք անուանվում են պլուտօնական (плутоническій)—անուանվում են ջրից առաջացած տեսակներ կամ յատակային (осадочный): Դորան պատկանում են բոլոր այն տեսակները, որոնք անուանվում են. սըլանց, վաք, քարածուխ, կաւ, դաջ, կիր, աւազաքար, և այլն: Սրանց մի քանի տեսակները, ինչպէս. քարածուխը, կիրը, կաւը են բուսական և կենդանական աշխարհի մնացորդները: Սրանց շերտերը այնքան հաստ են և համնում են հողագնտի այն խորութեան, որ մինչև այժմ դեռ չեն կարողացել որոշել: Ցատակային տեսակները զանազանվում են կրակից առաջացած տեսակներից, ինչպէս են. հաստաքարը (гранитъ), գլօրիտը, պորփիւրը և այլն, որոնք ունեն բիւրեղաման (кристализированный) ձև, հատիկային (зернистый) և շերտային (слоистый) դարսվածքով, որոնք ուղղակի ցոյց են տալիս, որ իրենք առաջ են եկել փոքր առ փոքր դիզվելով և հաւաքվելով միատեղ: Այսպէս ահա ջուրը յաղթեց կրակին հողագնտի վրա: Նա սկսեց լցնել փոսերը և գոլորշիանալով սկսեց թանձր կերպով բարձրանալ ցամաքի վրա, որտեղից թափվելով սկսեց ջրել հողը:

Բայց անհաշտ թշնամին դեռ չէր դադարում իրա խորութեան մէջ: Նա սկսեց իր ոյժը մըղել դէպի սարերի գագաթները, ծածկելով նրանց՝ հալած կրակով, որոնց մինչև այժմ էլ տեսնում ենք վուլկանական ձևով: Նա արտահանեց նոր սարեր, ծովի մակերևոյթի վրա դուրս բերեց ցամաքը, փոխեց ծովերի յատակը, այնպէս որ անչափ շրջանաւութիւններից յետոյ հողագնտի մակերևոյթի վրա եղան զանազան փոփոխութիւններ: Այս պատճառով էլ այժմ մենք տեսնում ենք սարերի գագաթների վրա այն տեսակ բաներ, որոնք գոյացել են ծովի յատակում, այն ինչ ընդհակառակը այդ յատակի քննութիւնը մեզ ցոյց է տալիս, որ այնտեղ կան սկզբնական՝ ծովերի մէջ անյայտացած սարերի մասեր: Այդ փոփոխութիւնները տեղի են ունեցել բնականապէս այն ժամանակվայ՝ բնակութիւն ունեցող հողագնտի վրա: Այդ փոփոխութիւնները շատ անգամ ոչնչացրել են այդ ժամանակվայ սկզբնական կենդանիների և բոյսերի աշխարհը, որոնց քարացած հետքերը թաղուած են հողագնտի մութը անդունդներում:

Արդեօք վերջացաւ այդ վիթխարի կռիւը. յաղթեց վերջապէս ջուրը իր թշնամուն: Ոչ: թէև այժմ մեզ այդպէս է երևում, իբր թէ նա հասել է իր յաղթութեան վերջին կէտին, բայց և դրա էլ այդ կռիւը սաստիկ շարունակվում է, միայն խորերում, որը երբեմն երբեմն ևս երևում է հողագնտի վրա:

Հողագնտի կեղևը այնքան պինդ չէ: Նրա ներքին մասը այժմ ներկայացնում է այրեր, պատառուածքներ, ճեղքուածներ, անդունդներ, որոնք գոյացել են լավայի վիժումից (изверженіе) ...րելի է ենթադրել, որ այժմ ևս այդ տեղ ... նակվում է այդ գործունէութիւնը, որը ... շարժներով մեզ ևս յիշեցնում են և դրա ... կարելի է հողագնտի խորերում բացում են նո... ճանապարհներ և ծակեր:

Ջուրը, ենթարկվելով ծանրութեան օրէնքին, մանում է այդ ծակերի միջոցով հողագնտի խորքը, իսկ այն տեղերը, որ նա չէ գտնում պատրաստի ճանապարհ, ինքն է իր համար բացում քիմիապէս և մեքենայապէս փշրելով քարացած կոյտերը: Այսպիսով գոյանում են ներքին գետեր, որոնք ծակում են հողագնտի փաթեթը (оболочка) և ներքին ծովեր:

Հանքահանը ինչքան իջնում է դէպի հողագնտի խորը, այնքան մեծ չափով ջրի է պատահում, այնպէս որ նա գործ է ածում շատ բարդ ջրհաններ (насосы), որ կարողանայ առաջ գնալ:

ֆորմներ մտցնելու անհրաժեշտութեան մասին, հանձրացրեց Սուլթանին: Ինչպէս յայտնի է, Անգլիայի և Թիւրքիայի մէջ կապված կայ մի դաշնագիր, որի զօրութեամբ վերջինս հրաժարվում է կիպրոս կղզուց և խոստանում է բարւոքել Հայաստանի վիճակը, իսկ Անգլիան սրա փոխարէն երաշխաւորում է պահպանել Թիւրքաց պետութեան ամբողջութիւնը: Լօրդ Դիւֆֆրին այժմ յայտնեց որ Անգլիան այլ ևս իրան երաշխաւոր չէ համարում իր խոստման մէջ, պետութեան ամբողջութեան պահպանութեան մէջ, քանի որ Թիւրքաց տէրութիւնը չի գործ դնի այնպիսի միջոցներ, որոնցով հնար լինէր բարւոքել Հայաստանի վիճակը: Այս յայտնութիւնը շատ վատ տպաւորութիւն գործեց սուլթանի վրա և այս էր պատճառը, որ Դիւֆֆրին երկրորդ անգամ ընդունելութիւն չը գտաւ սուլթանի մօտ:

—«Temps» լրագրի Լօնդօնի թղթակիցը հաստատ աղբիւրից հաղորդում է որ լորդ Դիւֆֆրինի տեղը նշանակված է Բէրինգ: Պաշտօնապէս այս մասին կը յայտնվի այն ժամանակ, երբ կը որոշվեն դրա լիազօրութիւնները, որպէս դեսպան Եգիպտոսում: Բէրինգ այժմ Հնդկաստանումն է և վարում է այնտեղ ֆինանսների ատենապետի պաշտօնը:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մայիսի 28-ին, կէսօրին, կայացաւ Ալեքսանդր Հումբօլդի և Վիլհէլմ Հումբօլդի արձանների հանդիսաւոր բացումն: Այդ մեծ գիտնականների արձանները դրված են Բերլինի համալսարանական գլխաւոր դռների երկու կողմերում, համարեա ուղիղ կայսերական պալատի հանդէպ: «Times» լրագրի Բերլինի թղթակիցը, որ ներկայ էր այդ արձանների բացման ժամանակ, հաղորդում է որ Մեծ օպերայի ամբողջ առաջին հրապարակը լցված էր ժողովրդով: Պատւաւոր հանդիսատեսների համար, օրինակ, դեսպանների, մինիստրների, համալսարանների ներկայացուցիչների, պրուսական սէյմի և գերմանական պարլամենտի անդամների համար, առանձին տեղեր էին շինված: Ուղիղ 12 ժամին պալատական պատշգամբի վրա դուրս եկաւ կայսր Վիլհէլմ ուղեկցութեամբ Թագաժառանգի և նրա ամուսնու, իշխան Վիլհէլմի, իշխան Ֆրիդրիխ Կարլի իր ամուսնով և այլն: Երաժշտութիւնը ածեց պրուսական ժողովրդական հիմն, որի վերջը երկու Հումբօլդների արձանները ևս բացվեցան: Մինիստր Գօսլէր, և նոյնպէս Վիրխօվ ու Դիւբուա-Րէյմօն պրօֆէսօրները այդ անցքի համապատասխան ճառեր արտասանեցին, որից յետոյ, «Կեցցէ կայսր Վիլհէլմ» բացականչութիւնների միջոցին, երկրորդ անգամ ածեցին ժողովրդական հիմն: Ապա, կայսրը, իշխանների և իշխանուհիների ուղեկցութեամբ, իջաւ սանդուղքով պատշգամբից և, հրապարակի միջով գնալով դէպի կենտրօնական պավիլիօնը, ողջունեց նրան այնտեղ հանդիպող Վիլհէլմ Հումբօլդի աղջկան, տիկին Ֆօն-Բիւլօվին, մի պատկառելի տիկնոջ, որի հէնց նոյն օրը 81 տարին լրացաւ: Դրանից յետոյ կայսրը տնտղեց արձանը և իր գոհունակութիւնը յայտնեց արձանները քանդակողներին, Բեգասին և Օտտօին:

* * *

Մայիսի 29-ին, կէսօրին կատարվեցաւ Էդուարդ Լաբուլէի թաղման հանդէսը Սէն-Լաթէն-դիւ-Մօն եկեղեցում հասարակութեան առաջին բազմութեան ներկայութեամբ: Ցուղարկաւորութեան հանդէսը սկսվեցաւ «Collége de France» անուանված բարձրագոյն դպրոցից: Դագաղի ետեից գնում էին հանգուցեալի զաւակները և թոռները. նրանց հետևում էին սենատի և ինստիտուտի պատգամաւորութիւնները: Ներկայ եղողների մէջ կային քաղաքականութեան և գրականութեան նշանաւոր ներկայացուցիչներ: Թաղումը կատարվեցաւ Պէր-Լաշէզ գերեզմանոցում: Հանգուցեալի կամքի համաձայն չարտասանվեցան ճառեր և նրա դագաղին զինուորական պատիւներ չը տրվեցան, որոնց վրա նա իրաւունք ունէր, որպէս Պատուոյ Լէգիօնի ասպետ:

* * *

Լութերի սերունդները: Լութերի առաջիկայ 400 ամեայ յօբելեանի առիթով սկսել են հետամուտ լինել իմանալու թէ՝ մեծ ռէֆօրմատօրը ունի՞ արդեօք սերունդներ: Երեւում է, որ արական սեռի շառաւիղ բոլորովին չը կայ և վերջինը վախճանվել է 1742 թ. բայց նրա հարազատ քոյրերից սերված կայ իգական սեռի շառաւիղ, այն է Զաուկենի ցեղը արեւելեան Պրուսիայում. սրանց թւումն են ռայխստագի առաջադէմ կուսակցութեան պատկանող անդամները՝ Զաուկէն Տարպուչէն, և Զաուկէն Խուլիէն Ֆիլդէ:

* * *

Եւրոպական զօրքերի թիւը: Եւրոպական զօրքերի թիւը այժմս հասնում է 9,557,000 հոգու: Եթէ նրանց մէկ կարգում կանգնեցնենք ստացած կարգի երկարութիւնը կը լինի 9,016 կիլօմետր. նրանց չուրջը պտտելու համար ձիով հարկաւոր է 12 օր և 6 ժամ, իսկ սուրհանդակի գնացքով 4 օր և 18 ժամ. բոլոր զօրքը տեղափոխելու համար հարկաւոր է 238,925 ապրանքների վագօն, իւրաքանչիւրի մէջ 40 նստելու տեղով:

* * *

Դիպլօմատիկան ֆրակ: Մի նորընծայ դեսպան ներկայանում է դերձակին և պատուիրում է կարել իրան համար մի ֆրակ: Դերձակը հարցնում է. «պարոն, արդեօք ինչ ֆասօնով կը կամենայիք կարել ֆրակը՝ անգլիական, գերմանական, ֆրանսիական, թէ՝ մի ուրիշ»: Երիտասարդը իր դիպլօմատիկան արժանաւորութեան վայել պատասխանում է «գիտէք ինչ կայ, որովհետև ես միաք չունեմ ոչ մի տէրութեան հետ վատ յարաբերութիւն ունենալ, վասն որոյ խնդրեմ կարէք ինձ համար չէզոք ձևի ֆրակ:»

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 մայիսի: Նոցա կայսերական Մեծութիւնները երէկ երեկոյեան $7^1/_2$ ժամին ուղևորվեցան Մօսկվայից և այսօր կէսօրին հասան Ս. Պետերբուրգ: Նիկօլաեվսկայա երկաթուղու կայարանի վրա Նոցա Մեծութիւններին դիմաւորեցին՝ բարձր գեներալները, մինիստրութիւնների և առանձին վարչութիւնների ներկայացուցիչները, Ս. Պետերբուրգի ազնուականութիւնը և գումն ամբողջապէս: Ազնուականների առաջնորդ կոմս Բօբրինսկի և քաղաքագլուխ Գլազունով ներկայացրին սկուտեղներ աղ ու հացով: Թագուհուն քաղաքագլուխը ներկայացրեց վարդի փունջ ժապաւէններով, որոնցից մէկի վրա կարված է Ս. Պետերբուրգի նշանակը, իսկ միւսի վրա „29 մայիսի 1883 թուականի“: կայարանից Թագաւորը և Թագուհին ուղևորվեցան կառքով առանց պահապանների Նեվսկի փողոցով, որ զարդարված էր ծածկոցներով, փակագրերով, վահաններով, կանաչով և կիսարձաններով: Նոցա Մեծութիւնները մտեցան Կազանսկի մայր-եկեղեցուն, որտեղ հանդիսով ընդունվեցան հոգևորականութենից: Այնտեղից շտապեցին Պետրօպավլօվսկի մայր-եկեղեցին արքայական գերեզմաններին երկրպագելու համար: Այնուհետև ուղևորվեցին շոգենաւերի նաւահանգիստը և գնացին Պետերգօֆ: Նոցա Մեծութիւնների ճանապարհին Նեվսկի փողոցի վրա երկու կողմից զօրքեր էին կանգնած և ժողովուրդ էր խմբված, որ ոգևորութեամբ ողջունում էր Թագաւորին և Թագուհուն: Կազանսկի մայր-եկեղեցու մօտ ճանապարհը ծածկված էր ծաղիկներով:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 30 մայիսի: Երէկվայ լուսաւորութիւնը Նոցա կայսերական Մեծութիւնների վերադարձի պատճառով կատարելապէս աջողվեցաւ: Տաք և հանգիստ եղանակը նպաստում էր տօնին: Պետերգօֆը նոյնպէս գեղեցիկ լուսաւորված էր: Բնակիչները հաւաքվեցան պալատի առաջ և երկարատև միաձայն ուրան չէր դադարում ամբողջ գիշերը: Գեղեցիկ պատկեր էր ներկայացնում Պետերգօֆի նաւահանգիստը իր լուսաւորված նաւերով: Աղանդաւորներին քաղաքական իրաւունքներ շնորհելու առիթով երէկ բեզպօպօվշչինա աղանդաւորների աղօթարանի մէջ գոհունական մաղթանք կատարվեցաւ: Աղանդաւորների մաղթանքի մասին հրատարակված սրտաշարժ յայտարարութեան առիթով „Новое Время“ լրագիրը նկատում է. „Ինչպիսի ջերմ շնորհակալութեամբ դէպի Թագաւոր կայսրը հնչում են հասարակ և անկեղծ խօսքերը, որոնք Թագաւորի համար աղօթելու նպատակով հրաւիրում են այն մարդկերանց, որոնք մինչև այժմ չէին համարձակվում այդպիսի բան յայտնել: Ինչպիսի գեղեցիկ զգացմունքներ է յարուցանում մեզ համար անսովոր այդ յայտնութիւնը: Կարծես թէ մենք վերադարձրինք հարազատ եղբօրը, որին երկար ժամանակ և շատ վիրաւորում էինք, բայց նա, չը յիշելով վիրաւորանքը, պահպանեց դէպի մեզ անփոփոխ եղբայրական բարեկամութիւն:“

ՍԻՄԻՊԱԼԱՏԻՆՍԿ, 30 մայիսի: Գեներալ Բաբկօվ, որ հաւատարմատար է նշանակված չինական սահմանը որոշելու համար, այսօր հասաւ սահմանագլուխը: Հաւատարմատարների ժողովի բացումը նշանակված է յունիսի 1-ին: Բայց չինական հաւատարմատարը դեռ չէ հասել Շանխայից: Մեր շրջանի սահմանը ապահով է:

ՊՕԼՏԱՎԱ, 30 մայիսի: Իլյինսկայա տօնավաճառի ժամանակ գիւղատնտեսական աշխարհահանդէս կը լինի, որ կը տևի յուլիսի 15-ից մինչև 25-ը:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 31 մայիսի: Օբեր-պօլիցմէյստերներ Ս. Պետերբուրգի Գրեսսեր և Մօսկվայի Կօզլօվ ստացան գեներալ-լէյտենանտի աստիճան: Երէկ տօնվեցաւ Իսաակիեվսկայա մայր եկեղեցու 25 ամեակը հանդիսաւոր ժամասացութեամբ: Մաղթանքը կատարեց մայրաքաղաքի հոգևորականութիւնը միտրօպօլիտ Իսիդօրի առաջնորդութեամբ: Ներկայ էին՝ ներքին գործերի մինիստրի օգնական Դուրնօվօ, օբերպօլիցմէյստեր, քաղաքագլուխը և ժողովրդի բազմութիւն:

ՎԱՐՇԱՎԱ, 31 մայիսի: Երէկ երեկոյեան այրվեցաւ փոքր թատրօնը: Բաղդաւորապէս ներկայացումն չը կար:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 31 մայիսի: Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդօնի վրա արժէ $23^3/_4$ պէնս, Փարիզի վրա $250^1/_2$ սանտիմ, Համբուրգի վրա $203^1/_4$ պֆէնիգ: Ոսկի արժէ 8 րուբլ 35 կօպ., արծաթ 1 ր. 36 կօպ.:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Ջուրը աւելի խորը անցնելով դէպի հողագնդի կենտրօնը, կը սպառնար մեզ, իր անյայտանալով, եթէ միայն այդ խորերում նրան չարգելէր կրակը: Ինչքան նա խորը անցնում է, ինչքան նա մօտենում է հալած լավային, այնքան ընդունում է տաք բնաւորութիւն, այնպէս որ երբ բոլորովին մօտենում է նորան, շոգիանում է, որը չը հնազանդվելով անսովոր ճնշումին յետ է դարձնում ջրի հոսանքը: Հիմա երեւակայեցէք ինչ տեսակ կը լինի այդ կռիւը, որ լինում է հողագնդի մթին անդունդներում: Գետնի տակի գետերը, լճերը ու ծովերը լցվում են շիկացած քարերի վրա, որոնք ջարդվում, փշրվում են և դորանց ճեղքերից դուրս է սլանում կրակը: Նա, սաստիկ դոռում գոչումով, շոգիացնում է ջուրը և սա, իր կողմից, առաջին ույժով յետ է դարձնում վերևից եկող ջուրը: Թանձրացած շոգին ուժեղ ճնշումից զարգանում է և ներքին կրակի դիմադրութեան ույժը:

Այս բոլորը պատահում է այնպիսի խորութեան մէջ, որ մարդկութիւնը դեռ անթիւ տարիների միջոցում չէ կարող դորա կէս-ճանապարհը անցնել: Երկրաշարժութիւն և վուլկանական վիժումը, մեծ մասամբ իրենց գոյութիւնով պարտական են, անկասկած, ներքին շոգիի անսովոր զարգացմանը: Վուլկանական վիժումը միշտ դուրս է գալիս շոգիի առաջին հոսանքի հետ, որը հողագնդի խորերից դուրս է գալիս լավայի հետ միասին:

Հիմա դառնանք դէպի հողագնդի երեսը:

Այդ տեղ ըստ երեւոյթին վերջացել է կրակի և ջրի մէջ եղած բացարձակ կռիւը: Բայց ջուրը դեռ շարունակում է իր կործանիչ ույժը կրակի գոյութեան դէմ, հազարաւոր տարիների ժամանակամիջոցում առաջին փոփոխութիւնների ենթարկելով նորան:

Ջրի ազդեցութեան ներքոյ՝ աղբիւրներում, գետերում, լճերում և ծովերում ոչ թէ առաջ են գալիս միայն քարացած և պնդացած մարմիններ, այլ նա իր վերանորոգութիւնները անում է և հողագնդի երեսին, չը դադարելով նորանում զանազան փոփոխութիւններ անելով: Չը կայ մի այնպիսի ամուր քար, որը ջրի կամ քիմիական և կամ մեքենայական գործողութիւններից չը փշրվէր ամենամանր կտորների և չը տարվէր նորա հոսանքի հետ: Քարացած և պնդացած մանր մասերը՝ ջուրը տանում է իրա հոսանքի հետ և թողնում է կամ գետաբերանում և կամ ծովի յատակում: Կանցնեն շատ տարիներ, երբ այդ կտորները կամրանան մի որ և է տեղում, բայց նորա ետեից գալիս է միւսը, երրորդը և կպչելով նորան, առաջին շրջանաւութիւններից յետոյ, հողագնդի մակերևոյթի վրա առաջին փոփոխութիւններ է անում: Գետաբերանում բարձրանում է հողը և մի քանի ժամանակից յետոյ գոյանում է այնպէս ասած դելտա և մի քանի ժամանակից յետոյ նա բռնում է մեծ տարածութիւն: Այդպիսի դելտաներից ամենանշանաւորն է Նեղոսեան դելտան, որին պարտական է իր գոյութիւնով ամբողջ ներքին Եգիպտոսը: Այն մասերը, որոնք թափվում են ծովի յատակում, բարձրացնում են նորա յատակը: Եւ այսպէս, մի կողմից, սարերը, ինչպէս և միւս ցամաքները, հնազանդվելով ջրի կործանիչ գործին, պէտք է իրենց գերեզմանը գտնեն ծովի ալիքների մէջ, միւս կողմից այդ ծովի յատակը առանց կանգնելու բարձրանում է և հաւասարվում: Չէ կարելի կասկածել, որ կը գայ մի ժամանակ, երբ հողագնդի տարածութիւնը կը ծածկվէր ջրի մի բարակ շերտով, եթէ դորան սահման չը դնէր կրակը: Նա համնում է դորան ճնշման միջոցով, որը լինում է հողագնդի փաթեթի վրա, որի մակերևոյթի վրա դուրս է բերում նոր ցամաքներ, սարեր և մի և նոյն ժամանակ բացելով նոր խորխորատներ, որտեղ կարող են լցվել ծովերը: Այս բոլոր հանգամանքներում, այդ գիտութիւնով դատած, ցամաքի բարձրանալը և ցածրանալը լինում են այնպէս դանդաղ, որ մենք դորանց կարող ենք նկատել միայն հարիւրաւոր տարիներ անցնելուց յետոյ: Բայց այդ քանն էլ բաւական է, որ մի նշանաւոր ժամանակաշրջանից յետոյ նա մեծ փոփոխութիւններ կանէ հողագնդի վրա: Բայց հողագնդի քանդող և կազմող ույժերը—կրակը և ջուրը—այժմ փոխադարձ հաւասարակշռութեան մէջ են: Բայց հողագնդի կեանքի մէջ կը խփի և այն ժամը, երբ այդ հաւասարակշռութեան վերջը կը գայ: Կրակի և ջրի մէջ եղած կռիւը, վուլկանական վիժումները, տաք աղբիւրները և այլն ստիպում են հողագնդի ներքին տաքութեանը մեծ մասամբ վատնել իր ույժից և եթէ այդ տաքութիւնը կրկնապատիկ լինէր, նա կրկին մի ժամանակից յետոյ կը թուլանար և ներքին կրակը կը սահմանափակէր իրա ասպարէզը: Սորա համեմատ էլ թուլանում է և կրակի ազդեցութիւնը հողագնդի վրա և նորա ընդդիմադրական ույժը ջրի կործանիչ գործի դէմ:

Ներքին կրակը հետևաբար սառելով, վերջ ի վերջոյ պէտք է հանգչի և այդ ժամանակ կը հասնի ջրի յաղթութեան ժամանակը կրակի դէմ: Իսկ ջուրը, իր ծանրութեան ազդեցութեան ներքոյ, հետևելով ներքին կրակի անհետանալուն, որը ձգտում է դէպի հողագնդի կենտրօնը, կը սկսի հետևաբար մտնել դէպի հողագնդի խորը և այդ ժամանակ հողագնդի տարածութիւնը, սառնամանիքների փչող սառնութեամբը ենթարկվելով պէտք է սառի (коченѣть): Եւ այդ ժամանակ հողագունդը կընկնի այն դրութեան մէջ, որ դրութեան մէջ որ է այժմ լուսինը, որը անցել է արդէն (իրա փոքրութեան պատճառով) հողագնդից այդ զարգացմամբ և որը այժմ մեզ ցոյց է տալիս քարացած մեռելատի մի պատկեր:

Սորանով և վերջանում է կրակի և ջրի մէջ եղած, միլլիօնաւոր դարերի, կռիւը:

Երևան. Ա. Տէր-Մարտիրոսեանց

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՋՐԻԱՊԷՍ

կազմում եմ ԽՆԴԻՐՔՆԵՐ դատաստանական, վարչական և հասարակական հիմնարկութիւնների համար:

ՀԱՍՑԷՍ. Զուգուրէթ, Նովօ-Գօնչարնայա փողոց, տուն Գաւիթ Մամուլօվի, դէմ առ դէմ № 19 տան, հարցնել վերի յարկում:

1—3

ՊՈՒՆՇԻ կարամէլ: ՌՕՄԻ ՀԱՄ: ՄՐԳԵՐՈՎ լցված: ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ բոլոր քաղաքներում:

ՆԻԺՆԻ-ՆՕՎԳՕՐՕԴՈՒՄ տօնավաճառի ժամանակ հասցէն. Сѣмянный рядъ д. Муратова.

1—10 (1)

«ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳՐՔԵՐԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ»

Հրատարակութեամբ լոյս տեսաւ և վաճառվում է Թիֆլիսի հայ-գրավաճառների մօտ ընտիր մատենագիրք՝

«ԱԳԱԹԱՆԳԵՂՈՍԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ»

524 երեսից բաղկացած: Գինն է 1 րուբլի: Օտարաքաղաքացիք կարող են գիմել նա և վարչութեան դրամնեակը, այս հասցէով. Въ Правленіе Тифлисскаго общества изданія армянскихъ книгъ». Фрейлинская улица, домъ С. Корганова, № 4.

ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ

Տալիս է ամառային արձակուրդներին դասեր Թիֆլիսին մօտիկ, ԲԱՑԻ ՄԱՆԳԼԻՍԻՑ, ամարանոցներից մինում: Մանրամասն պայմանները իմանալու համար մինչև յունիսի 10-ը դիմել հետևեալ հասցէով.

ГАБРІЭЛЮ ЗУРАБОВИЧУ МИРЗОЕВУ.

Тифлисъ, Конюшенная ул., за 1-ой Клас. Гимназіей, д. кн. Аргутинскаго. կամ „Աղբիւր" ամսագրի խմբագրատուն:

КЁЛЕРСКАЯ
ДУШИСТАЯ ВОДА.

30—50

Յանկանում եմ ամառս, յունիսի մէկից, դասեր ունենալ. հասցէս՝ Частное реальное училище Меликъ-Беглярова. Учителю *А. Н. Дастакову*.

2—3

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ԳՆԱԼՈՒ ՊԱՏՃԱՌՈՎ, հողի մի քանի կտորներ ծախվում են էժան Նարէկբէժնայա փողոցի վրա, ոչ հեռու նոր կամուրջից: Հարցնել ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՄԱԳԱԶԻՆՈՒՄ: Նոյն տեղը Բօմագէյի տղամարդկանց և կանանց թամբեր և զանազան ուրիշ ապրանքների մեծ ընտրութիւն ծախվում են շատ էժան:

6—10

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ մէջ, ամեն օր, առաւօտեան 10 ժամից սկսած մինչև 1 ժամ կէսօրից յետոյ, բացված է ստորագրութիւն, հանգանակութիւններ հաւաքելու և դրամագլուխ կազմելու համար ի Տէր հանգուցեալ ԿԱՅՍՐ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ II-ի յիշատակին Թիֆլիսում արձան կանգնեցնելու համար:

3—3

Զատկի տօնի պատճառով

ԼՕՆԴՕՆՍԿԻ ՄԱԳԱԶԻՆՈՒՄ

(կամերչեսկի բանկի տակ, Զուբալօվի տներում)

Նշանակուած է ամենամուազեցրած գներ արտասահմանեան խմիչքների վրա:

Իսկական հասցէն ամբողջ վերջին տարիներից սկսած արտասահմանեան ապրանքներ:

	ր.	կ.
Ռօմ բութիլը	1	20
Կոնեակ . . . . 90 կ. և	1	»
Աբսենդ	1	50
Խինեի գինի	1	50
Պորտվէյն և խերէս	»	90
Օղի 40°	»	45
Ամենաընտիր լիկեօր	1	35

Երեխանց և մարդոց կռաւատներ ու նօտեր անհամեմատ արժան գներով:
Մեծ քանակութիւն գալանտերէյնի ապրանքների:

Ամենալաւ թէյ ֆունտը 1 ր. 20 կ. մինչև 2 ր. 40 կ.:

ԳԱԼԷՐԵԱ ԱՐԾՐՈՒՆԻ, ԴՎՈՐՑՕՎԱՅԱ ՓՈՂՈՑ
ՊԱՀԵՍՏ ԵՒՐՕՊԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ № 144.

СКЛАДЪ ЕВРОПЕЙСКИХЪ ТОВАРОВЪ
№ 144, ГАЛЛЕРЕЯ АРЦРУНИ

Ծախվում են. մեծ քանակութեամբ և խիստ էժան, վիէննայի ԹՕՆԷԹ ֆաբրիկայի ՄԷԲԷԼԻ ամեն տեսակ, նոյնպէս ՈՍԿԵԶՕԾ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐ հայելիների համար և ՀԱՅԵԼԻՆԵՐ, լուսանկարների համար ԱԼԲՈՒՄԻ թուղթ, բէլգիայի ԱՊԱԿԻՆԵՐ պատուհանների համար, ամեն տեսակի, նոյնպէս ՄԱՐՄԱՐԻՕՆ քար, ԹՈՒՋԵՍԱՅ ԱՄԱՆՆԵՐ էմալով, ՆԻԹՐԱԹ ԴԱՐԺԱՆ, ՈՍԿԻ և ուրիշ շատ ապրանքներ:

ՇՕԿՕԼԱՏ ԵՒ ԴՐԱԺԷ

Ա. ՍԻՕՒ եւ ընկ.

ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ՄՕՍԿՎԱՅԻ մէջ

Գտնվում է ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ հետևեալ մագազիններում. Գ. Մ. Կօպաձէի, Ս. Անրեվի, Ա. Պ. Ակօպօվի, Վ. Ֆ. Սիտօվի, Ե. Ա. Եղիազարօվի, Գ. Ա. Բաեաւչեվի, Ս. Ա. Ծովիանօվի, Յ. Ա. Բաքանօսօվի, Յ. Ի. Գուրգենօվի, Ի. Ա. Եւանգուլօվի և ուրիշ շատերի մագազիններում, նոյնպէս և ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ երկրի միւս բոլոր քաղաքներում:

8—24 (1—15)

ՍՏԱՄՈՔՍԱՅԻՆ ՑԱՒԵՐԸ

ՊԷՊՍԻՆԵԱՆ ԳԻՆԻ „ԲՈՒԴՕ"

Այդ գինին շատ դուրեկան համ ունի, 25 տարի շարունակ գործ է ածվում հետևեալ դիպվածներում. ԱԽՈՐԺԱԿԻ ԲԱՑԱԿԱՅՈՒԹԵԱՆ, ՍՏԱՄՈՔՍԱՅԻՆ ՑԱՒԵՐԻ և առհասարակ ԱՆԿԱՆՕՆ ՄԱՐՍՈՂՈՒԹԵԱՆ ժամանակ:
Պէպսին „Բուդօ" ճանաչված է փարիզի բժշկական Ակադեմիայից և արժանացաւ առաջին մեդալների ՓԱՐԻԶԻ աշխարհահանդիսում 1867 թ. ՎԻԷՆՆԱՅԻ 1873 թ. ՖԻԼԱԴԷԼՖԻԱՅԻ 1876 թ. և ՓԱՐԻԶԻ 1878 թ.:
Paris: Hottot—Boudault, 7, Avenue Victoria.
Գլխաւոր պահեստը ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ Բարձրագոյն հաստատված կովկասեան ընկերութեան դեղատան ապրանքների վաճառման:
Դէպօ Շահ-Պարոնեանցի, Գրիմալկի և այլ դեղատներում:

Վերականգնեցնող ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ, մազերը ամրացնող և նրանց ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ վերադարձնող: Գինը 2 ր. շիշը, ՓՈՍՏԱՅՈՎ ուղարկված 2 ր. 49 կոպ. ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ խանութի մէջ

Մի և նոյն տեղը ԽԻՆԱՅԻ ԽԻՂ, մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. ամանը և վրձին գլխացաւի դէմ, ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՕՆ և հոտաւէտ ջրեր և այլ

21—100

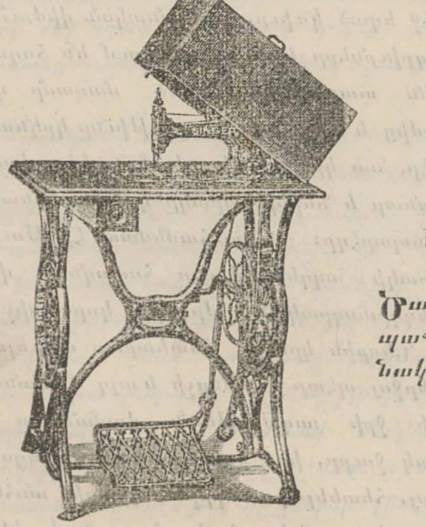

ՄԱՆՈՒՖԱԿՏՈՒՐԱՅԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ջ Ի Ն Գ Ե Ր

Ն Ի Ւ-Ի Օ Ր Կ Ի Մ Է Ջ

ԿԱՐԵՄԵՔԵՆԱՆԵՐԻ ԱՄԵՆԱԸՆԴԱՐՁԱԿ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ:

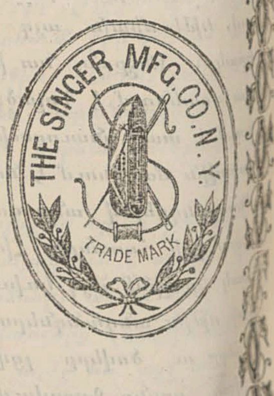

Ծախում է ամենալաւ համարված կարեմեքենաներ նպաստող նոր գործիքներով և նոր պատուանդաններով, որոնք պաշտպանում են փչանալուց, գործելու ժամանակ աղմուկ չեն հանում և թեթև ընթացք ունեն աշխատանքի ժամանակ, այնպէս որ ամենաթոյլ և ծեր մարդիկ կարող են նրանց կառավարել առանց ոյժերը սպառելու: Ծախվում է

ԿԷՍ ՄԻԼԻՕՆ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԻՑ ԱՒԵԼԻ ՏԱՐՎԱՅ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ

Այս իրողութիւնը ամենալաւ ապացոյց է Ջինգերի կարեմեքենաների համար:

ՆԱԽԱԶԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ. Ջինգերի իսկական կարեմեքենաները մեծ վարկ ունեն, որովհետև իրանց գեղեցիկ յատկութիւններով ամենքին գմայլեցնում են և այդ պատճառով ուրիշ գործարանները նրանց կեղծում են և ծախում են Ջինգերի իսկական կարեմեքենաների տեղ: Զգուշացնում եմ ձեզ, որ Ջինգերի իսկական իւրաքանչիւր կարեմեքենան The Singer Manufacturing C-° ֆիրմայից ունի գործարանի դրօշմներ մեքենայի կօթի և մամուլի վրա. The Singer Manufacturing C-°,

Գ. ՆԷՑԳԻԼԻՆԳԵՐ, ԹԻՖԼԻՍ, ԳՕԼՕՎԻՆՍԿԻ ՓՈՂՈՑ, ՏՈՒՆ ՄԻՐԻՄԱՆՕՎԻ

ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ Պօլիցէյսկայա փողոց, տուն Թերզի-Օղլի:
ՔՈՒԹԱՅԻՍԻ մէջ Միխայլօվսկայա փողոց, տուն Շնէյդերի:
ԲԱԳՈՒԻ մէջ Միխայլօվսկայա փողոց, տուն Տէր-Աւագօվի:
Իւրաքանչիւրին միջոց տալու համար ձեռք բերել Ջինգերի ամենաօգտակար և իսկական կարեմեքենան կարելի է գնել փոքր մուծքերով, այսինքն շաբաթական 1 ր. 50 կ. վճարելով առանց իսկական գինը բարձրացնելու: Հնացած մեքենաները խանութը փոփոխում է:

5—50 (1)

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 1 Іюня 1883 года. Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Мелик. ул. каз. д.